

A belső törvényszerűség

Gyarmathy Tihamér fotogramjai

Gyarmathy Tihamér fotogramjait még mindig nem teljes mértékben fogadta be a magyar fotótörténet. Jogosan tehető fel a kérdés, hogy miért, hiszen ezek a műalkotások, melyek az 1950-es, 1960-as években készültek, egyfajta folytatásai a két világháború közötti avantgárd művészek által létrehozott fotogramoknak. Sőt ötvözik is azokat, mert a statikus képi elemeket bemutató szürrealista Man Ray és a konstruktivista Moholy-Nagy László által készített „mozgó” fotogramok között helyezkednek el valahol félúton, hiszen némelyik alkotás inkább statikus képi világot mutat, más esetben pedig két, már elkészült fotogram egymásra vetítésével és elforgatásával készültek.

Ezeknél a műtárgyaknál különösen fontos, hogy tudjuk keletkezésük évszámát, nem csak azért, mert ebből megállapítható, hogy a fotogramot művészi szintre emelő művészek második hullámához tartozott Gyarmathy, hanem főképpen azért, mert ha magunk elé tudjuk idézni az 50-es évek hazai művészetének alkotásait, rádöbbenhetünk ezen alkotások unikális voltára. Gyarmathy Tihamért nem térítette el útjáról a korszak kultúrpolitikája, művészetét 1949 után is ott folytatta, ahogy annak belső törvényszerűségeiből fakadt.

Fotogramjai két üveglap közé helyezett, általa kivágott növényi formákra visszautaló, textúrával rendelkező formákat rögzítő alkotások. Az így készült kollázsokat világította meg, vagy nagyítógépének fényforrásával vagy reflektorral. Így épülnek fel csak a fény és a fényérzékeny anyag segítségével ezek az olykor szürreális, máskor realista alkotások.

Baki Péter